

Bruselj, 14. november 2024
(OR. en)

15497/24

COH 65

DOPIS

Pošiljatelj: predsedstvo

Prejemnik: Odbor stalnih predstavnikov/Svet

Zadeva: Krepitev ključnih prednosti kohezijske politike: Kako v skladu z načelom subsidiarnosti v prihodnosti izboljšati deljeno upravljanje kohezijskih skladov?
– *orientacijska razprava*

Ministri in ministrice, pristojni za kohezijsko politiko, naj na seji Sveta za splošne zadeve 28. novembra, ki bo posvečena kohezijski politiki, na podlagi dokumenta predsedstva iz priloge k temu dopisu razpravljajo o temi „Krepitev ključnih prednosti kohezijske politike: Kako v skladu z načelom subsidiarnosti v prihodnosti izboljšati deljeno upravljanje kohezijskih skladov?“.

Informativni dokument

za sejo Sveta za splošne zadeve, posvečeno kohezijski politiki

„Krepitev ključnih prednosti kohezijske politike: Kako v skladu z načelom subsidiarnosti v prihodnosti izboljšati deljeno upravljanje kohezijskih skladov?“

Kohezijska politika EU je v skladu s Pogodbo „bistvenega pomena za polni razvoj in trajen uspeh Unije“ in se je izkazala za ključno gonilo gospodarske rasti, konvergence, konkurenčnosti in povezovanja.

Kohezijska politika temelji na načelih partnerstva, subsidiarnosti, upravljanja na več ravneh in deljenega upravljanja, kar državam članicam in regijam omogoča dejavno sodelovanje pri izvajanju politike, hkrati pa se krepi odgovornost na različnih ravneh upravljanja.

Deljeno upravljanje krepi vlogo držav članic in regij, saj jim daje besedo ne le pri upravljanju in izvajanju politik EU, temveč tudi pri njihovem načrtovanju in oblikovanju, ter tako krepi njihov občutek odgovornosti za projekte in spodbuja vključevanje skupnosti. Ta regionalni vključujoči pristop omogoča odzivanje, ki je prilagojeno specifičnim lokalnim izzivom in prednostnim nalogam, zaradi česar so lahko ukrepi EU bolj neposredno relevantni za skupnosti, ki jim služijo.

Med razpravami o prihodnosti kohezijske politike so številne države članice in institucije EU večkrat potrdile, da mora deljeno upravljanje ostati osrednji element. Odbor regij¹ se v svojem mnenju o tej temi odločno zavzema za to, da model deljenega upravljanja, upravljanje na več ravneh in načelo partnerstva ostanejo vodilna načela kohezijske politike po letu 2027, hkrati pa poudarja, da je vključevanje lokalnih in regionalnih deležnikov bistveno za učinkovitost politike. Kot je poudarjeno v poročilu skupine na visoki ravni za prihodnost kohezijske politike², je kohezijska politika v EU edinstvena zaradi lokalnega pristopa, ki dejavno vključuje različne deležnike, s čimer jo usklajuje z načelom partnerstva. Ta participativna metoda je bistvena za obravnavanje teritorialnih potreb, prepoznavanje priložnosti in povečanje uspešnosti evropskih kohezijskih projektov.

Poleg tega je Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO)³ poudaril, da je za nacionalna sredstva in sredstva EU, ki se izvršujejo po sistemu deljenega upravljanja, treba določiti jasna in preprosta pravila v eni sami uredbi. EESO ugotavlja, da so prizadevanja za poenostavitev še posebej pomembna pri tem, da se zagotovi, da je okvir deljenega upravljanja izvedljiv za regije z omejenimi upravnimi zmogljivostmi.

Po vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost je bilo pred kratkim mogoče izvesti primerjavo Mehanizma s kohezijsko politiko, saj se izvajata vzporedno, njuna področja podpore pa se prekrivata. Mehanizem je alternativni model izvajanja, četudi nima takšne stopnje regionalne vključenosti kot skladi kohezijske politike. Kot je opisano v analizi, ki jo je leta 2023 izvedlo Evropsko računsko sodišče⁴, zadevni mehanizem za razliko od skladov kohezijske politike ne zahteva upravljanja na več ravneh ali močne udeležnosti podnacionalnih organov.

¹ Prihodnost kohezijske politike po letu 2027, mnenje Evropskega odbora regij, sprejeto 29. novembra 2023.

² “Forging a sustainable future together: Cohesion for a competitive and inclusive Europe” (Skupno oblikovanje trajnostne prihodnosti: kohezija za konkurenčno in vključujočo Evropo), poročilo skupine na visoki ravni za prihodnost kohezijske politike, februar 2024.

³ „Mehanizem za okrevanje in odpornost in kohezijska politika: za kohezijsko politiko 2.0“, mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora, sprejeto 20. septembra 2023.

⁴ Pregled 01/2023: Financiranje EU v okviru kohezijske politike ter mehanizma za okrevanje in odpornost: primerjalna analiza.

Poleg tega je tako imenovani pristop mehanizma, ki temelji na smotrnosti, dodaten element za razmislek o prihodnosti kohezijske politike. Ob tem je treba poudariti, da so bili elementi smotrnosti v kohezijski politiki vedno prisotni, zlasti od njene prenove v smeri naravnosti k rezultatom na podlagi poročila Fabrizia Barce⁵. V partnerskih sporazumih je določena dolgoročna strateška usmeritev skladov, v okviru programov pa se upoštevajo ustrezna specifična priporočila za države ter nacionalne ali regionalne strategije, ocenjuje izpolnjevanje horizontalnih in tematskih omogočitvenih pogojev ter opredeljujejo skupni in združljivi kazalniki, s čimer se zagotavlja pregledno spremljanje rezultatov politike na ravni EU. Poleg tega je bila v zadevni politiki obsežno uporabljena zahteva po ocenah, na podlagi rezultatov teh ocen pa tudi poenostavljene metode za povračila, kot so poenostavljene možnosti obračunavanja stroškov in financiranje, ki ni povezano s stroški.

V tem času, ko se EU pripravlja na razpravo o strukturi prihodnjega proračuna, vključno s kohezijsko politiko, je obravnavano tudi vprašanje, kaj pomeni način deljenega upravljanja za izvajanje politike. V skladu s političnimi usmeritvami naslednje Evropske komisije, ki jih je predstavila novoizvoljena predsednica Evropske komisije, bi moral novi dolgoročni proračun „delovati enostavneje – z manjšim številom programov in načrtom za vsako državo, ki ključne reforme povezuje z naložbami“. Vendar bi to lahko pomenilo prehod s sedanjega deljenega upravljanja na bolj centraliziran način upravljanja instrumentov EU, vključno s skladi kohezijske politike, kar bi povzročilo prestrukturiranje različnih področij deljenega upravljanja (načrtovanje, upravljanje in nadzor), to pa bi lahko imelo znatne posledice za subsidiarnost, odgovornost in partnerstvo.

Madžarsko predsedstvo meni, da ohranitev sedanjih značilnosti deljenega upravljanja kohezijske politike EU pomeni tudi ohranjanje temeljnih vrednot te politike. Zato bi morali preučiti tudi, kako bi jih bilo mogoče okrepiti po letu 2027, da bi kohezijska politika ostala učinkovito orodje za spodbujanje razvoja, opolnomočenje lokalnih akterjev ter izgradnjo močnejše, konkurenčnejše in bolj povezane Evrope.

⁵ An Agenda for a Reformed Cohesion Policy: A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations (Agenda za reformirano kohezijsko politiko: lokalni pristop k soočanju z izzivi in pričakovanji Evropske unije). Neodvisno poročilo, ki ga je na zahtevo komisarke za regionalno politiko Danute Hübner pripravil Fabrizio Barca, april 2009.

Glede na navedene točke predsedstvo poziva ministre in ministrice, naj razpravljajo o naslednjem vprašanju:

Kako v skladu z načelom subsidiarnosti v prihodnosti izboljšati deljeno upravljanje kohezijskih skladov?
